

Výzkumný ústav průmyslové chemie 1954 - 2019

Historie a současnost

Výzkumný ústav průmyslové chemie se sídlem v Pardubicích - Semtíně byl zřízen rozhodnutím ministerstva chemického průmyslu ze dne 2.11.1953 ke dni 1.1.1954 jako zařízení státní správy s určením oboru působnosti - výzkum a vývoj výbušnin. Výzkumnému ústavu byla svěřena do správy výzkumná pracoviště národního podniku Synthetisa a byli zde soustředěni odborníci z původního výzkumného oddělení, tzv. centrálních laboratorů firmy a technologických skupin bývalé Explosie. Činnost VÚPCH plynule navázala na činnost oddělení R a X, které byly pověřeny výzkumem, vývojem a zkoušením v rámci Explosia a. s. od roku 1923.

Rozhodnutím ministerstva chemického průmyslu ze dne 30.12.1958 byl VÚPCH zrušen jako samostatná rozpočtová organizace a k 1.1.1959 byl převeden do správy národního podniku Východočeské chemické závody Synthetisa. V rámci VCHZ docházelo sice ke změnám konkrétního organizačního zařazení VÚPCH, především v souvislosti se zřízením funkce náměstka pro zvláštní výrobu v sedmdesátých a závodu 05 Zvláštní výroba v osmdesátých letech, VÚPCH si však po celou dobu zachoval relativně vysoký podíl ekonomické samostatnosti vzhledem k prakticky 100% financování ze strany státu.

V devadesátých letech proběhly postupné organizační změny vedoucí v roce 1997 k rozhodnutí o převodu oddělení chemického inženýrství do VÚOS a v roce 1999 ke spojení výrobního oddělení Explosie (názvem obnoven v roce 1991), obchodního oddělení a VÚPCH - vzniklu VÚJ Explosia.

Od roku 2002 je pak součástí Explosia a.s.

Výzkumná a vývojová činnost

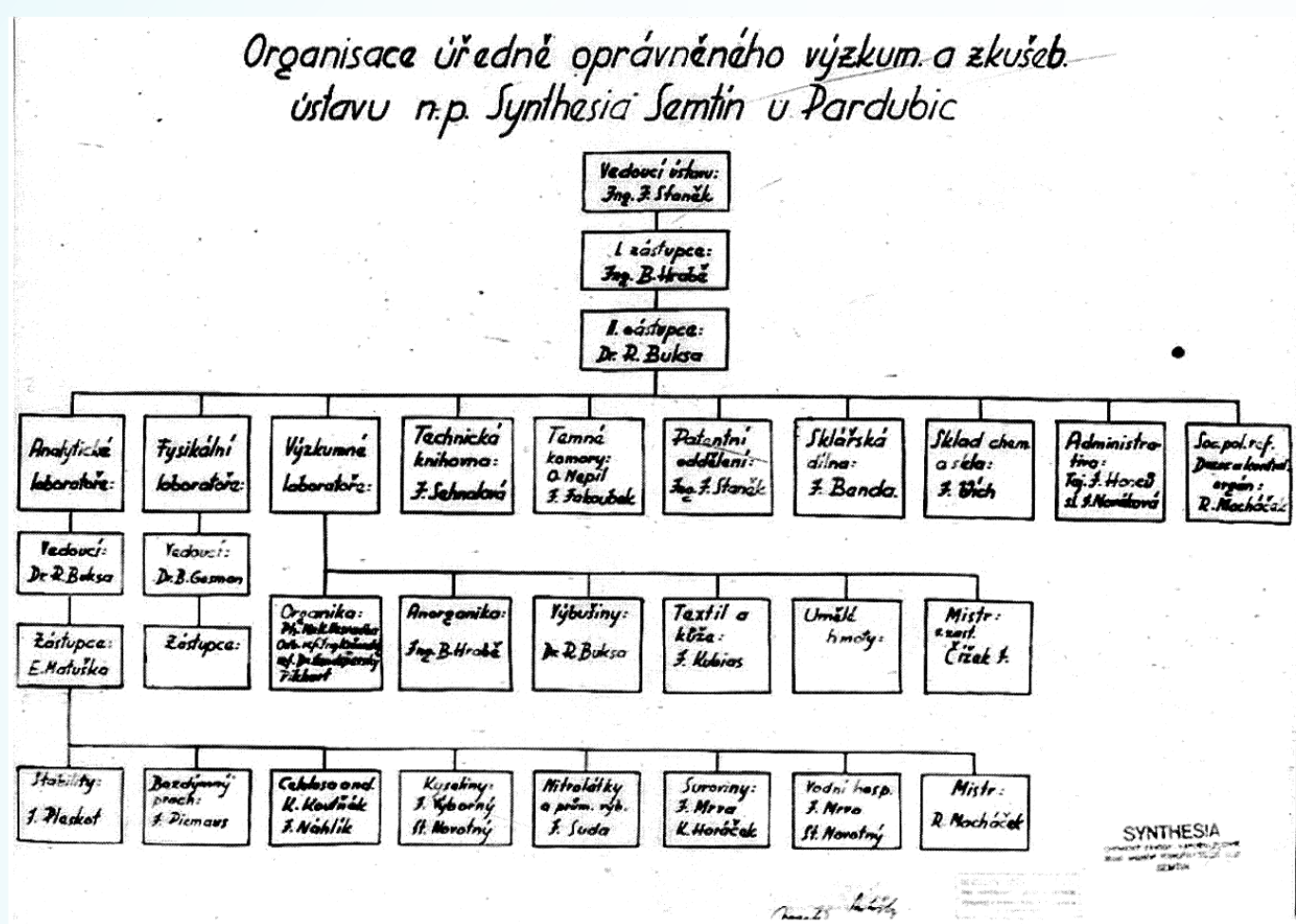
Výzkumná a vývojová činnost VÚPCH je velmi úzce spojena s budováním zbrojního průmyslu v 50ých letech minulého století. Pracovníci VÚPCH se podíleli prakticky na všech vývojových projektech nejen v oblasti stělin, průmyslových trhavin a vojenských trhavin a munice, ale i zavádění výrobních technologií jak v dnešní Explosii, tak v dalších firmách a v zahraničí.

Převážná část současného výrobního rozsahu závodu Explosia v sortimentu trhavin, stělin a munice a rovněž i používaných technologií výroby a jejich know-how byla vyvinuta ve VÚPCH a to ve spolupráci s dalšími útvary Explosia a.s. a Synthetisa a.s., případně s dalšími firmami.

VÚPCH se svou činností zaměřuje především na výzkum a vývoj technologií výroby stělin, trhavin a spalitelných mas, dále na laboraci náplní a munice, malosériovou výrobu stělin a trhavin a na související aplikační techniky, jako jsou např. výroba komponent pro letecké záchranné systémy, speciální trhaviny a demoliční práce, hodnocení detektorů výbušnin dle požadavků uživatele atd.

Laboratoře VÚPCH zajišťují kromě výzkumné a vývojové činnosti i široké spektrum analýz a testů pro výrobní útvary Explosia a.s. i pro externí zákazníky, např. analýzy a identifikace neznámých výbušnin, balistické testy stělin, výbušninářské a bezpečnostní testy výbušnin atd. Mnohé z těchto testů jsou akreditovány podle ČSN EN ISO/IEC 17025.

Pracovníci VÚPCH poskytují expertní činnost v oblasti stabilitní problematiky popelentů, detekce výbušnin, identifikace stělin z munice a stělna, dále v oblasti likvidace stělin, pyrotechnických složek a dalších komponent delabarovaných z velkorážové munice a rakety, poskytují také expertní služby pro armádní výzkumnou základnu a specializované školící služby (např. školení pyrotechniky aj.).

První uspořádání VÚPCH převzaté z Úředně oprávněného výzkumného a zkušebního ústavu národního podniku Synthetisa Semtín:

ŘEDITELÉ VÚPCH

Dr. František Krejčí, CSc.
1954 - 1955

Ing. Josef Žalský
1956 - 1961

Ing. Boris Větický, CSc.
1961 - 1985

Ing. Jiří Tůma, DrSc.
1985 - 1990

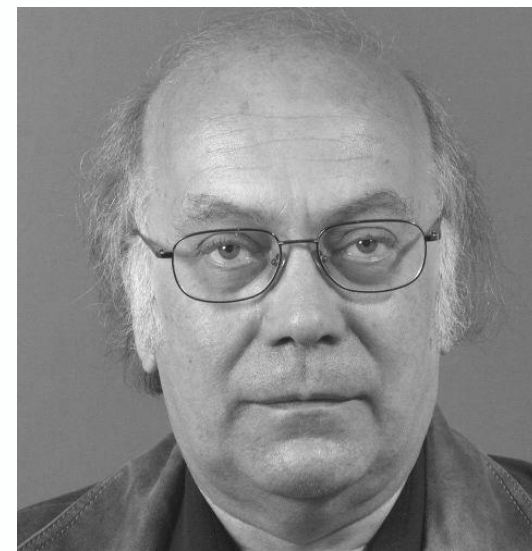
Ing. Bedřich Štefan
1990 - 1992

Ing. Tomáš Král
1992 - 1993

Ing. Miroslav Horáček, CSc.
1993 - 2002

Ing. Ladislav Lehký, CSc.
2002 - 2010

Ing. Ladislav Velehradský, Ph.D.
2010 - 2018

Ing. Kamil Dudek, Ph.D.
2018 -

Plastické trhaviny

Výzkum a později i průmyslová výroba plastických trhavin založených na krystalické výbušnině a nevybušném pojivu započal ve VCHZ (dnes Explosia) začátkem v padesátých letech minulého století.

Plastické trhaviny z Explosie jsou známé pod obchodní značkou Semtex®. Od počátku stál za technickým řešením plastických trhavin, stejně jako za řešením většiny výrobních zařízení, nově zřízený Výzkumný ústav průmyslové chemie (VÚPCH).

PRUNA - Specializovaná výroba z šedesátých let minulého století slouží dodnes

PI Np 10 (Černý Semtex)
- první plastická trhavina
- pro vojenské účely
- roku 1987 uvolněna pro civilní použití jako Semtex® 10

Masa B1 (Červený Semtex)
- pro vojenské účely
- pro odminovače ROD a VO
- roku 1964 uvolněna pro civilní použití jako Semtex® A

Semtex® 1H (Žlutý Semtex)
- vyráběn od roku 1967
- první Semtex s hexogenem

Semtex® 2
- varianta trhaviny Semtex® 1A
- pro diskontinuálně rozpořizované hornin
- pro požární nálož

PI Hx 30
- pro vojenské účely
- trhavina s přídavkem hliníku
- náhrada trhaviny PI Np 10

PI U-EP 14
- termoplastická trhavina
- pro šnekolovnění a lisování
- určena pro plnění různých granátů URG-86

PI D-E 12
- termoplastická trhavina
- určena pro dynamický pancíř DYNA

Semtex® 10 SE
- listová trhavina pro zpevňování kovů výbuchem
- vyráběna od roku 1995

PI SE M
- listová trhavina
- primárně pro vojenské účely
- základ mnoha typů demoličních náloží
- vyráběna od roku 2005

Semtex® C4
- česká náhrada americké trhaviny C-4
- vyráběna od roku 2010
- výborné reference zákazníků

Semtex® 90
- široký rozsah pracovních teplot (-40 °C - + 70 °C)
- vyráběna ve třech variantách (PETN, PETV, RDX, RDX)
- vysoké výkonné výbušlina

LOVEX® Bezdýmné prachy

Analytické laboratoře

1954 1919

Sada pro výcvik psů - souprava obsahuje 25 vzorků krystalických, průmyslových a plastických výbušnin

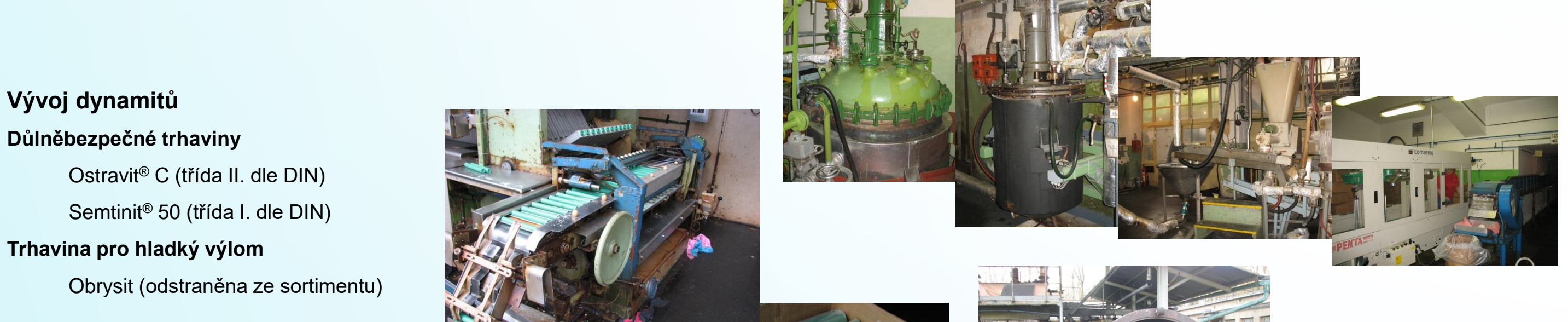
Školící souprava inertů - určeno pro výuku. Jednotlivé vzorky jsou vzhledově podobné originálním trhavinám.

Masa IRTG - nevybušná náhrada plastických trhavin pro výcvik - detekce a identifikace na RTG - detekovatelná chemickými i elektronickými detektory - obsahuje 20 % výbušné složky (PETN, RDX)

IRTG P 20 WG simulant plastických trhavin založených na PETN

IRTG H20 WG simulant plastických trhavin založených na RDX

Průmyslové trhaviny

Syntézy a poloprovoz

Skupina syntéz a poloprovoz
- výzkumná skupina zabývající se výzkumem a vývojem nových energetických materiálů
- úspěšné zvládnutí laboratorní a poloprovozní výroby energetických materiálů jako jsou NTO, TAGN, TNAZ, HNIW, TEX, ATZ, SZT, GA, DMNB, FOX-7, DADNE57 atd.
- výroba energetických materiálů pro generatory plynů, hnací hmoty a nečisticí výbušliny
- účast v mnoha mezinárodních i domácích výzkumných projektech
- spolupráce se známými evropskými výzkumnými centry (FOI, HERAKLES, Eurenco, Chemring, LEDAP, AVIO, atd.)

Poloprovozní výrobní jednotka
- postavena v roce 1995.
- poloprovozní syntézy energetických materiálů
- nitrace
- krystalizace energetických materiálů
- flegmatizace energetických materiálů
- destilace nebezpečných rozpouštědel
- převod nových technologií z laboratorí do poloprovozu
- výroba specialit od desítek do stovek kilogramů ve skleněných, smaltovaných a nerezových reaktorech (20-1200 l)
- chladiči solankový okruh (-25°C)
- parní a horkovodní otopné systémy (do 140°C)
- skleněná destilční kolona pro dělení rozpouštědel